

УДК 346.9

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2025.2.11>

ПРЕВЕНТИВНА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ЯК ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ ФІНАНСОВОЇ НЕСПРОМОЖНОСТІ

Крикун Віктор Борисович,

orcid.org/0000-0001-5160-5964

доктор юридичних наук, доцент,

професор кафедри цивільного права та процесу ННІ права

Державного податкового університету

Дерлюк Василь Дмитрович,

orcid.org/0009-0009-3890-8501

адвокат, арбітражний керуючий,

аспірант кафедри фінансового та податкового права ННІ права

Державного податкового університету

Стаття присвячена розгляду превентивної реструктуризації як правового механізму запобігання фінансової неспроможності. Аналізується сутність, значення та переваги превентивної реструктуризації в контексті сучасного економічного середовища, а також особливості її нормативно-правового регулювання в Україні та Європейському Союзі. Особливу увагу приділено імплементації Директиви (ЄС) 2019/1023 у вітчизняне законодавство, визначенню основних викликів цього процесу та пропозиціям щодо вдосконалення правових механізмів превентивної реструктуризації. У статті проведено огляд наукових досліджень та правових норм, що регулюють превентивну реструктуризацію. Вивчення наукових джерел свідчить про необхідність гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами, а також про потребу в додаткових механізмах моніторингу та забезпечення виконання домовленостей про реструктуризацію.

Встановлено, що Директива про реструктуризацію та неспроможність встановлює мінімальні стандарти для реструктуризації і деяких питань неспроможності, але її гармонізуючий ефект є обмеженим з огляду на множинні варіанти реалізації, що призводить до розходження моделей реструктуризації в Європі. Ці варіанти розкривають різні політичні підходи до регулювання реструктуризації та неспроможності.

Проте імплементація положень Директиви в українське законодавство супроводжується низкою труднощів, серед яких: невідповідність існуючих правових норм європейським стандартам, процесуальна жорсткість процедури превентивної реструктуризації, що нагадує «міні-банкрутство», та відсутність чітких керівних принципів і дієвих механізмів щодо інструментів раннього попередження. Встановлено, що превентивна реструктуризація є перспективним правовим інструментом для зниження рівня банкрутств та покращення інвестиційного клімату в Україні. Її подальший розвиток та вдосконалення сприятимуть економічній стабільності та підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств.

Ключові слова: банкрутство, санація, превентивна реструктуризація, неспроможність, кредитори.

Krykun Viktor, Derliuk Vasyl. Preventive restructuring as a legal mechanism for preventing financial insolvency

This article is dedicated to the examination of preventive restructuring as a legal mechanism for the prevention of financial insolvency. It analyzes the essence, significance, and advantages of preventive restructuring within the context of the contemporary economic environment, as well as the specific features of its legal and regulatory framework in Ukraine and the European Union. Particular attention is paid to the implementation of Directive (EU) 2019/1023 into

national legislation, the identification of the main challenges of this process, and proposals for improving the legal mechanisms of preventive restructuring. The article provides a review of scholarly research and legal norms governing preventive restructuring. The study of academic sources indicates the necessity of harmonizing national legislation with European standards, as well as the need for additional mechanisms for monitoring and ensuring the implementation of restructuring agreements.

It has been established that the Directive on Restructuring and Insolvency sets minimum standards for restructuring and certain insolvency matters; however, its harmonizing effect is limited due to the multiple implementation options, leading to a divergence in restructuring models across Europe. These options reveal differing political approaches to the regulation of restructuring and insolvency.

Nevertheless, the implementation of the Directive's provisions into Ukrainian legislation is accompanied by a number of difficulties, including the inconsistency of existing legal norms with European standards, the procedural rigidity of the preventive restructuring procedure, which resembles a «mini-bankruptcy», and the absence of clear guidelines and effective mechanisms regarding early warning tools. It has been established that preventive restructuring is a promising legal instrument for reducing the level of bankruptcies and improving the investment climate in Ukraine. Its further development and improvement will contribute to economic stability and enhance the competitiveness of Ukrainian enterprises.

Key words: *bankruptcy, rehabilitation, preventive restructuring, insolvency, creditors.*

Вступ. В сучасних реаліях повномасштабної військової агресії РФ український бізнес стикається з безпрецедентними викликами, такими як: знищення інфраструктури, втрата активів, погіршення стану фінансової системи, скорочення фінансових ресурсів держави, скорочення економічної підтримки підприємств.

До теперішнього часу основним механізмом досудового порятунку для підприємств була процедура санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство. Проте, складність доступу до цієї процедури призвела до обмеженого її практичного застосування. Через це українські підприємства фактично були позбавлені дієвих інструментів для відновлення платоспроможності, а умови війни ще більше ускладнили їхнє фінансове становище. Водночас, фінансова нестабільність підприємств становить серйозну загрозу для економіки України. Саме тому наявність добре функціонуючої та ефективної системи врегулювання неплатоспроможності підприємств є критично важливим. В Україні, життєздатним компаніям, які стикаються з фінансовими труднощами, дуже потрібні механізми раннього оповіщення та превентивні заходи, що допоможуть їм уникнути банкрутства.

Одним із дієвих способів запобігання банкрутству є превентивна реструктуризація, механізм якої розроблений Директивою ЄС 2019/1023 про превентивну реструктуризацію [1]. Ця Директива пропонує дер-

жавам-членам основу для сприяння переговорам між кредиторами та боржниками, які перебувають на межі неплатоспроможності або стикаються з операційними проблемами. Задля цього розроблено інструменти превентивної реструктуризації, покликані допомогти боржникам на ранній стадії уникнути неплатоспроможності та запобігти банкрутству і ліквідації. Однак, Директива ЄС 2019/1023, що складається з численних розлогіх викладів та 35 статей, часто є складною для інтерпретації та позбавленою систематичної послідовності, що є результатом численних компромісів та різних точок зору сторін, залучених до її розробки.

Хоча державам-членам було надано значну свободу дій при впровадженні Директиви, ця свобода супроводжується відповідальністю за забезпечення її ефективного застосування. В Україні, мабуть, можливість, що надається Директивою, залишається не повністю реалізованою. Тому, важливо проаналізувати, як саме Україна імплементувала Директиву та з'ясувати чи сприяла імплементація Директиви в Україні досягненню її головної мети – наданню життєздатним компаніям реальних інструментів для запобігання банкрутству, а не формальному виконанню європейських стандартів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі превентивна реструктуризація розглядається як ефективний механізм відновлення фінансової

стійкості підприємств. Вечірко І. О. у своїй роботі «Процесуальні аспекти застосування процедури превентивної реструктуризації боржника» (2025) аналізує особливості правового регулювання даної процедури та розглядає її вплив на кредиторів і боржників. Дослідник підкреслює важливість удосконалення процесуальних норм для забезпечення ефективності реструктуризації [1]. Пригуза П. у статті «Недоліки законодавчої новели та пропозиції щодо їх усунення» (2024) звертає увагу на проблеми, які виникають у зв'язку з імплементацією нових законодавчих норм щодо превентивної реструктуризації. Автор пропонує конкретні шляхи вдосконалення законодавства для більш ефективного функціонування механізму реструктуризації [5]. Синегубов О. В. у статті «Міжнародні стандарти та практики у сфері неплатоспроможності: значення для гармонізації українського законодавства» (2024) аналізує вплив міжнародного досвіду на національну правову систему. Він наголошує на необхідності адаптації українського законодавства відповідно до стандартів ЄС для забезпечення ефективної превентивної реструктуризації [6].

Таким чином, розгляд літературних джерел показує, що превентивна реструктуризація є важливим правовим інструментом, однак потребує подальшого вдосконалення нормативно-правового регулювання для його ефективного застосування.

Метою статті є дослідження реалізації процедури превентивної реструктуризації в Україні як правового механізму недопущення або запобігання неплатоспроможності підприємств.

Результати дослідження. Щоб зрозуміти сучасні механізми запобігання банкрутству в Україні, необхідно враховувати їхнє історичне підґрунтя. На їх розвиток глибоко вплинули соціально-економічні та правові перетворення, що відбувалися в Україні. При цьому становлення ринкової економіки в Україні після періоду соціалістичної системи відіграло ключову роль у формуванні правових норм, що регулюють фінансову неспроможність.

Протягом 20-го століття правова база залишалася упередженою щодо захисту боржників. У цей час процедури неспро-

можності віддавали пріоритет збереженню робочих місць над фінансовою відповідальністю, що відбивало соціально-економічні пріоритети соціалістичного режиму. Механізм примусового врегулювання служив основним інструментом реабілітації боржника, який часто досягався шляхом відстрочення платежів або скорочення вимог кредиторів; «за радянських часів процедура неспроможності регламентувалася, але не застосовувалась на практиці» [4].

Після здобуття незалежності 1991 року Україна почала відроджувати інститут банкрутства. Значним внеском стало прийняття Закону України «Про банкрутство» від 14.05.1992 № 2343-XII [6]. Ним було окреслено контури системи правового регулювання банкрутства в Україні. Однак, варто зазначити, що даний закон мав низьку процесуальну здатність.

З 01.01.2000 було введено в дію Закон України від 30.06.99 № 784-XIV [7], яким Закон України «Про банкрутство» 1992 року викладено в новій редакції зі зміненою назвою – «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Ця зміна назви вже відображала прагнення законодавця не лише констатувати банкрутство, але й передбачити можливості для відновлення фінансового стану підприємств.

Однак, подальші поступові зміни до законодавства про неспроможність часто були недостатньо продуманими та поспішними, що призвело до виникнення численних проблем, неузгодженостей та двозначностей і значно ускладнило розуміння та практичне застосування юридичних норм. У результаті, боржники часто зосереджувалися на збереженні свого нерухомого майна та інших цінних активів, прагнучи якомога довше відтягнути початок процедур банкрутства. З іншого боку, кредитори часто займали пасивну позицію, розуміючи, що внаслідок складності та неефективності процедур неспроможності вони, ймовірно, зможуть повернути лише незначну частину своїх коштів. Крім того, коли боржник володіє значними активами, процедури банкрутства в Україні можуть тривати роками, а в окремих випадках затягувалися навіть на десятиліття. Такі тривалі судові розгляди справ

про банкрутство у поєднанні із загальною недостатньою ефективністю української судової системи ще більше погіршують ситуацію. Як наслідок, ліквідація стала найбільш поширеним підсумком процедур банкрутства в Україні, через що, процедури банкрутства в Україні набули негативного забарвлення (негативної конотації) і зазвичай сприймаються суспільством як тривалі, складні судові процеси, що призводять до втрати робочих місць та ліквідації підприємств.

У 2018 році було прийнято Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII (введений в дію 21.10.2019) [8]. Він спростив підстави для відкриття провадження у справі про банкрутство, скасувавши вимогу щодо обов'язкового надання рішення суду про стягнення заборгованості, постанови про відкриття виконавчого провадження та впливу тримісячного строку невиконання грошового зобов'язання у виконавчому провадженні. Це полегшило доступ до процедури банкрутства як для боржників, так і для кредиторів. Однак, це спрощення безпосередньо не змінювало концепцію на раннє виявлення, а було спрямовано на більш оперативне реагування на вже наявну неплатоспроможність. Акцент на ранньому виявленні ознак неспроможності та реагуванні на них став ключовим у подальших обговореннях щодо вдосконалення Кодексу [3].

20 червня 2019 року Європейський Союз ухвалив Директиву 2019/1023 про реструктуризацію та неспроможність («Директива») [1], текст якої став результатом тривалих та складних переговорів з моменту подання пропозиції у 2016 році. У своїй остаточній формі Директива встановлює деякі мінімальні стандарти для превентивних механізмів реструктуризації заборгованості, погашення заборгованості для підприємців та обмеженої підмножини інших питань неспроможності.

Одним із нововведень Директиви є запровадження систем раннього оповіщення. Механізми раннього оповіщення збільшують можливості реструктуризації та виживання підприємства та особливо необхідні для малих та середніх підприємств (МСП). Директива прагне надати інструменти та стимули, що дозволяють

раннє виявлення боргової кризи, які спрямовані на запобігання неплатоспроможності підприємств шляхом вжиття заходів щодо виправлення становища на якомога більш ранній стадії. У сучасній європейській практиці існують дві основні моделі систем раннього оповіщення про фінансові труднощі підприємств: перша – система раннього оповіщення як інструмент самооцінки; друга – система оповіщення як механізм втручання.

Раннє оповіщення як інструмент самооцінки передбачає створення доступних інструментів для самостійної оцінки економічного стану підприємства, що є особливо цінним для мікро- та малих підприємств. Такі підприємства часто не мають власних аналітичних ресурсів для оцінки ефективності та фінансового здоров'я. Інструмент самооцінки може бути реалізований як просте програмне забезпечення на загальнодоступному веб-сайті, де підприємці вводять ключові дані свого бізнесу та отримують попередню діагностику на основі комбінації фінансових та операційних коефіцієнтів. Хоча якість діагностики залежить від достовірності наданих даних, це може слугувати швидкою первинною перевіркою. Важливо, щоб такі інструменти доповнювалися підтримкою та консультаціями з боку державних установ, комерційних чи професійних асоціацій.

Раннє оповіщення як механізм втручання передбачає комплекс послідовних дій для виправлення критичної ситуації під зовнішнім контролем. Система не обмежується лише виявленням проблем, а включає також залучення різних суб'єктів для втручання та забезпечення вирішення фінансових труднощів без необхідності звернення до процедури банкрутства. Важливим елементом цієї системи можуть бути дії кредиторів. Особливу роль тут можуть відігравати державні органи, такі як податкові інспекції, митні служби, органи, що контролюють сплату внесків до державних цільових фондів. Саме ці установи, можуть першими стикатися із затримками обов'язкових платежів, а тому мають унікальну можливість виявляти фінансові труднощі підприємств на ранніх стадіях, раніше за інших.

Важливо зазначити, що Директива встановлює лише мінімальні вимоги до змісту

правил про системи раннього оповіщення. Вона зобов'язує держави-члени мати такі системи, але не надає чіткого визначення цього поняття та не містить детальних приписів щодо їхнього функціонування та характеристик. Директива лише наводить перелік можливих елементів таких систем, надаючи державам-членам право вибору та впровадження одного або кількох із запропонованих механізмів.

Для створення дієвої системи раннього оповіщення державам-членам необхідно обрати відповідну модель, визначити ключові показники та встановити чіткий зв'язок між системою раннього оповіщення та процедурами неплатоспроможності/ реструктуризації боргу. Доступ до процедур превентивної реструктуризації має бути максимально спрощеним, щоб забезпечити можливість боржникам реструктурувати свої борги на ранній стадії, проте це має бути збалансовано із заходами запобігання зловживанням. Директива передбачає, що процедура превентивної реструктуризації має бути доступна лише боржникам, які перебувають у стані «ймовірної неплатоспроможності». Визначення цього терміна залишено на розсуд національного законодавства держави, що здійснює імплементацію Директиви.

Як зазначено в преамбулі Директиви, її концепція розроблена таким чином, щоб запобігти як передчасному ініціюванню процедури, коли компанія може зловживати захистом, зокрема автоматичним призупиненням, для повного погашення боргів, так і надто пізньому його початку, що унеможливить ефективну реструктуризацію. При цьому, Директива визначає лише момент втрати «ймовірності неплатоспроможності», а саме коли боржника відповідно до національного законодавства визнано неплатоспроможним. Оскільки визначення неплатоспроможності у державах-членах різняться, момент, коли підприємство вважатиметься таким, що має «ймовірність» неплатоспроможності, також відрізнятиметься, що, у свою чергу, послаблює гармонізаційний вплив Директиви в різних юрисдикціях.

Згідно з положеннями Директиви держави-члени зобов'язані забезпечити збереження боржниками, які користуються процедурою превентивної реструктури-

зації, повного або принаймні часткового контролю над своїми активами та поточною діяльністю підприємства. Це пояснюється тим, що у процедурах, спрямованих на запобігання банкрутству, надзвичайно важливо, щоб боржник, як правило, залишався власником бізнесу, тому що усунення боржника від управління бізнесом значно знижує ймовірність використання ним таких процедур. Водночас, держави, що імплементують Директиву, мають передбачити обов'язкове призначення керуючого у справах про неспроможність. Проте, його роль чітко обмежена наданням сприяння боржнику та кредиторам у веденні переговорів та розробці плану реструктуризації.

Імплементація Директиви Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2019/1023 та запровадження процедур превентивної реструктуризації була однією з умов ініціативи Європейського Союзу «Ukraine Facility», запровадженої Регламентом (ЄС) Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 29 лютого 2024 р. № 2024/792, та схваленої Планом України, затвердженим Кабінетом Міністрів України 18 березня 2024 року розпорядженням № 244-р. [9]. Її виконання було здійснено у вересні 2024 року шляхом прийняття Закону України від 18.09.2024 № 3985-IX «Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та деяких інших законодавчих актів України щодо імплементації Директиви Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2019/1023 та запровадження процедур превентивної реструктуризації» [10], відповідно до якого механізм превентивної реструктуризації в Україні набув чинності з 01.01.2025 [10].

Детальний опис етапів превентивної реструктуризації в Україні представлено на рис. 1.

На рис. 1, відображено, що превентивна реструктуризація в Україні є багатоетапною процедурою, яка передбачає ряд послідовних дій. Кожен з етапів виконує свою функцію та впливає на подальший хід процесу. Наприклад, етап відкриття процедури передбачає судову оцінку ситуації та запровадження заходів захисту боржника, що, як показано на рисунку, є критично важливим для забезпечення

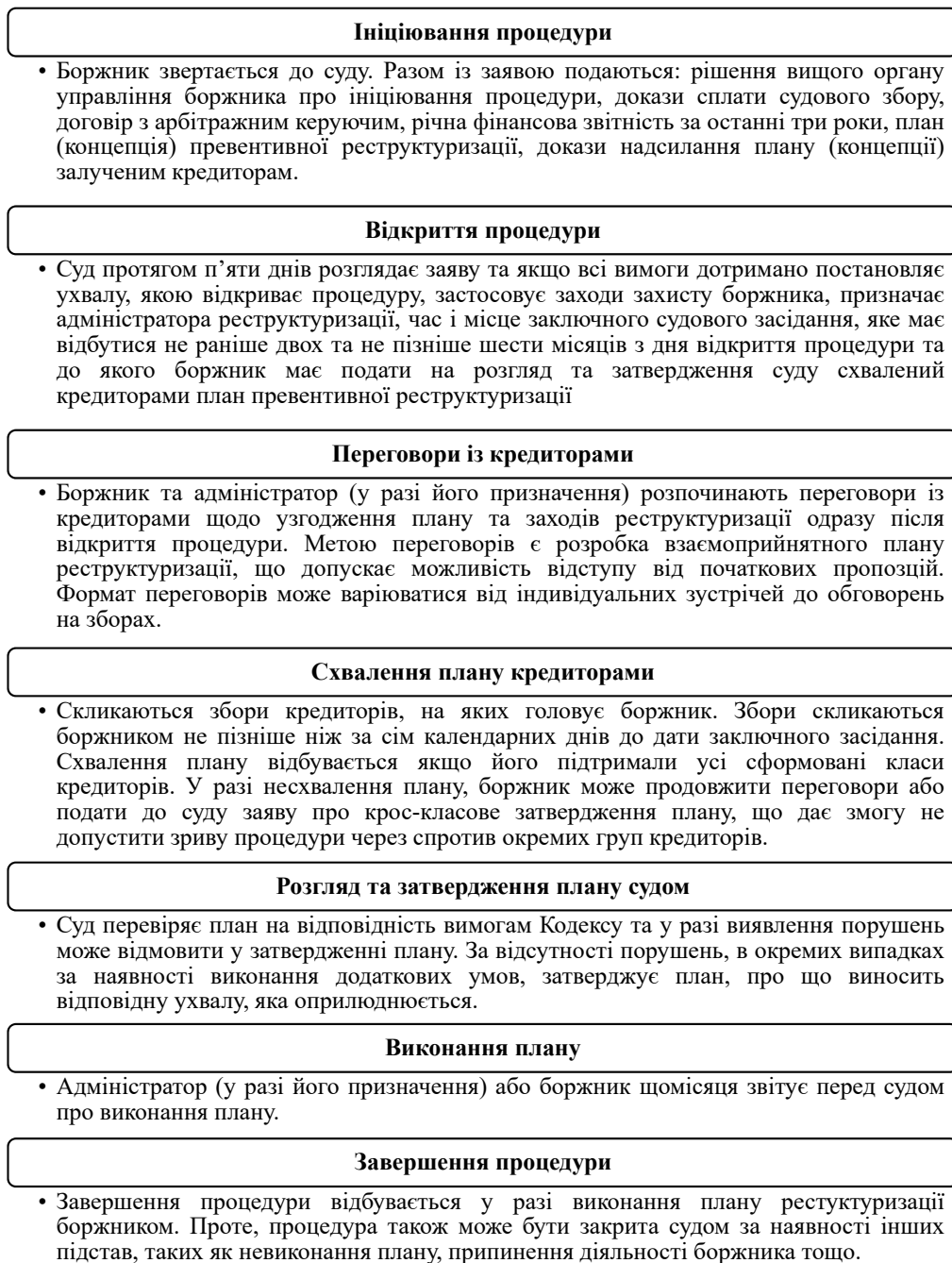

Рис. 1. Етапи превентивної реструктуризації в Україні

Джерело: складено автором на основі [8]

сприятливих умов для реструктуризації. Запровадження таких заходів, як тимчасове припинення стягнення боргів, має на меті надати боржнику необхідний час та простір для розробки та реалізації плану реструктуризації. Ключова роль такого плану підкреслює важливість співпраці мж боржником та кредиторами у процесі превентивної реструктуризації. Водночас, передбачена можливість крос-класового затвердження плану, що є важливим механізмом для запобігання блокуванню

процесу окремими групами кредиторів. Загалом, аналіз етапів, представлених на рисунку 1, дозволяє виділити ключові аспекти процедури та підкреслити їхню взаємопов'язаність та вплив на ефективність превентивної реструктуризації.

Проведений аналіз впровадженій в Україні процедури превентивної реструктуризації дозволяє виділити ряд значних переваг, які роблять її привабливим інструментом для фінансового оздоровлення (недопущення або запобігання

неплатоспроможності) підприємства. Передусім, превентивна реструктуризація сприяє збереженню бізнесу, забезпечуючи його подальше функціонування, що, безперечно, позитивно впливає на економічну стабільність. Крім того, важливим аспектом є мінімізація витрат, що є логічним продовженням переваги збереження бізнесу. Оскільки превентивна реструктуризація ґрунтується на добровільній згоді сторін, вдається уникнути тривалих, складних та фінансово затратних судових процесів, характерних для процедури банкрутства. Ця економія ресурсів стає особливо відчутною, якщо порівняти з нижчими втратами порівняно з банкрутством, де розпродаж майна часто відбувається за значно заниженими цінами, завдаючи збитків усім зацікавленим сторонам.

Гнучкість та оперативність є ще одними ключовими перевагами превентивної реструктуризації. Висока гнучкість та оперативність прийняття рішень забезпечуються завдяки тому, що умови реструктуризації розробляються та узгоджуються безпосередньо між боржником та його кредиторами. Такий підхід дозволяє значно швидше реагувати на кризову ситуацію та знаходити оптимальні шляхи виходу з неї, на відміну від жорстко регламентованих судових процедур банкрутства.

Не менш важливим аспектом є збереження репутації підприємства. Успішне проведення превентивної реструктуризації дозволяє зберегти ділову репутацію проблемної компанії, адже своєчасне та добровільне врегулювання боргових зобов'язань демонструє відповідальність та серйозність намірів перед контрагентами та кредиторами. Це, своєю чергою, допомагає знизити ризик знецінення активів боржника, оскільки збереження довіри на ринку підтримує вартість підприємства.

Крім того, превентивна реструктуризація надає боржнику важливу тактичну перевагу – можливість отримання короткострокової «перерви», тобто тимчасового мораторію примусового стягнення. Цей «перепочинок» є критично важливим для стабілізації фінансового стану підприємства та створення сприятливих умов для конструктивних переговорів з кредиторами.

Нарешті, слід підкреслити позитивний вплив превентивної реструктуризації

на судову систему. Завдяки можливості врегулювання спорів у позасудовому порядку, досягається зниження навантаження на судову систему, оскільки значна кількість потенційних судових процесів про банкрутство може бути вирішена шляхом переговорів та домовленостей між сторонами.

Попри значний потенціал превентивної реструктуризації, в Україні існує низка суттєвих недоліків та ризиків, які можуть обмежувати її ефективне застосування.

Однією з ключових проблем є можливість зловживання боржником своїм винятковим правом ініціювання процедури. Оскільки саме боржник має право ініціювати превентивну реструктуризацію, існує ризик використання цієї процедури не для реального фінансового оздоровлення, а для затягування часу, уникнення відповідальності або нав'язування невідгідних умов кредиторам. Крім того, існує дисбаланс у розподілі тягаря процедури. Основний тягар покладається на кредиторів, бо вони змушені йти на поступки, погоджуватися на реструктуризацію боргів, тоді як на боржника не покладається достатньо чітких додаткових обов'язків щодо забезпечення прозорості, добросовісної поведінки та виконання плану реструктуризації.

Окремої уваги заслуговує проблема раннього попередження неплатоспроможності. Недостатній розвиток систем моніторингу та аналізу фінансового стану підприємств ускладнює своєчасне виявлення кризових явищ та обмежує можливості вжиття ефективних превентивних заходів, що, в свою чергу, зменшує шанси на успішну реструктуризацію на ранніх етапах.

Згідно з Кодексом України з процедур банкрутства, загроза неплатоспроможності – це «фінансово-господарський стан боржника, що характеризується наявністю обставин, які підтверджують, що боржник протягом наступних 12 місяців не зможе виконати свої грошові зобов'язання у строк, передбачений для їх виконання, чи здійснювати платежі за звичайними господарськими операціями» [8]. Це підкреслює важливість проактивного підходу до управління фінансовим станом підприємства. У цьому контексті, розміщення

Міністерством юстиції України на своєму веб-сайті переліку інструментів раннього попередження неплатоспроможності [11] є позитивним кроком. Однак, це не вирішує проблему раннього попередження неплатоспроможності в Україні. По-перше, наявність інформації не завжди трансформується у її практичне застосування. Значна кількість підприємств, особливо у сегменті малого та середнього бізнесу, можуть відчувати брак ресурсів – як фінансових, так і кадрових – для повноцінного впровадження рекомендованих інструментів. Крім того, проблема може полягати у недостатній мотивації керівництва або недооцінці важливості превентивних заходів у фінансовому управлінні. По-друге, існує ризик формального підходу. Навіть якщо інструменти використовуються, аналіз може бути поверхневим, без глибокого занурення в суть проблеми. Керівництво може не приділяти достатньо уваги отриманим результатам або не вживати своєчасних заходів для виправлення ситуації. По-третє, зовнішні фактори можуть значно ускладнити процес раннього попередження. Економічні кризи, політична нестабільність, непередбачені зміни в законодавстві або навіть стихійні лиха можуть звести нанівець усі зусилля підприємства. Жодна система не є абсолютно захищеною від таких впливів. По-четверте, ефективність інструментів залежить від якості даних. Якщо фінансова звітність недостовірною, то й результати аналізу будуть спотвореними. Тому важливо забезпечити прозорість та достовірність облікових даних. І нарешті, необхідність постійного оновлення. Економічне середовище динамічне, і інструменти, які були ефективними вчора, можуть виявитися застарілими завтра, а тому потрібен постійний моніторинг, аналіз та адаптація до нових викликів.

Для дієвого вирішення проблеми раннього попередження неплатоспроможності потрібен комплексний, системний підхід, що охоплює освітні ініціативи, консультаційну підтримку, розробку адаптованих до потреб підприємств аналітичних інструментів, створення економічних стимулів для їх впровадження та посилення контролю за дотриманням вимог фінансової дисципліни.

Ця проблема корелює з іншими викликами, виявленими при реалізації відповідних правових норм. Зокрема, реалізація Директиви в Україні має суттєві недоліки, зумовлені її невідповідністю передбачуваному проактивному характеру превентивної реструктуризації. Процедура превентивної реструктуризації нагадує процедуру «міні-банкрутства», обтяжену процесуальною жорсткістю та негативними конотаціями стигми, що може перешкоджати ранній участі підприємств, які зіткнулися з фінансовими труднощами. Ключові неясності щодо кредиторів та примусових заходів ще більше підривають її ефективність. Тому, необхідний більш гнучкий і чітко визначений підхід, можливо, відокремлений від традиційних процедур банкрутства.

Українська реалізація Директиви загалом відповідає європейській, однак є питання, в яких в Україні вона не досягає повної відповідності. Особливу увагу тут слід звернути на відсутність чітких керівних принципів і дієвих механізмів щодо інструментів раннього попередження, оскільки їхня реалізація в Україні зведена лише до розміщення переліку інструментів раннього попередження на веб-сайті державного органу з питань банкрутства [11]. Рухаючись уперед, дуже важливо забезпечити, щоб процедура превентивної реструктуризації не тільки відповідала формальним вимогам Директиви, а й ефективно функціонувала в українському правовому та економічному контексті. Проактивне вирішення цих питань матиме важливе значення для створення системи превентивної реструктуризації, яка не тільки відповідає формальним вимогам Директиви, а й пропонує реальні можливості реструктуризації, які приносять користь усім заінтересованим сторонам.

Зважаючи на нещодавнє впровадження процедури превентивної реструктуризації в Україні, пріоритетом має стати ретельний моніторинг її застосування та своєчасне внесення змін до законодавства з метою усунення виявлених недоліків, зокрема, щодо забезпечення ефективних інструментів раннього попередження. Також доцільно розглянути можливість відокремлення процедури превентивної реструктуризації від банкрутства та її подальшого

розвитку в рамках окремої правової структури, оскільки такий підхід сприятиме більшій ясності та дозволить структурі реструктуризації розвиватися незалежно від традиційних процедур банкрутства, які часто сприймаються негативно через їхній зв'язок з ліквідацією.

Висновки. Превентивна реструктуризація є важливим правовим інструментом, що сприяє уникненню банкрутства підприємств і збереженню економічної стабільності. Розвиток та вдосконалення механізмів превентивної реструктуризації в Україні є необхідною умовою для покращення інвестиційного клімату та підтримки бізнесу в умовах економічної турбулентності. Директива покликана забезпечити створення надійного та ефективного режиму превентивної реструктуризації.

Суть превентивної реструктуризації полягає у її здатності дозволити підприємствам вирішувати фінансові труднощі у вигляді конструктивного діалогу з кредиторами. Проте нинішня українська структура ще не досягає цієї мети. Більш стра-

тегічна та сувора реалізація Директиви з справжнім акцентом на раннє втручання та переговори є імперативом. Якщо існуюча система зазнаватиме невдачі у досягненні цих цілей, може виникнути необхідність у фундаментальному переосмисленні її структури та основних принципів. Без такого перегляду процедури, що передують банкрутству в Україні, можуть перетворитися на формальність, створюючи лише видимість вирішення проблеми, але не забезпечуючи реальних позитивних результатів. Тому розбудова та вдосконалення механізмів превентивної реструктуризації в Україні залишаються критично важливими для покращення інвестиційного середовища та підтримки сталого розвитку бізнесу в умовах мінливої економічної ситуації.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого аналізу вимагають питання практичних кейсів превентивної реструктуризації, включаючи визначення правових складнощів та законодавчих прогалин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Directive (EU) 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on preventive restructuring frameworks, on discharge of debt and disqualifications, and on measures to increase the efficiency of procedures concerning restructuring, insolvency and discharge of debt, and amending Directive (EU) 2017/1132 (Directive on restructuring and insolvency) URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1023/oj> (дата звернення: 12.04.2025).
2. Вечірко І. О. Процесуальні аспекти застосування процедури превентивної реструктуризації боржника. Current Issues of the World Economy, International Economic Relations and International Communications Amidst the Formation of a New World Order and Polarization of the World : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Рига, 24–25 березня 2025 р.). Том 1. Riga: Baltija Publishing, 2025. С. 244–247.
3. Пригуза П. Превентивна реструктуризація: недоліки законодавчої новели та пропозиції щодо їх усунення. *Закон і Бізнес*. 2024. 3 червня. URL: https://zib.com.ua/ua/161626-preventivna_restrukturalizaciya_nedoliki_zakonodavchoi_noveli.html (дата звернення: 12.04.2025).
4. Синегубов О. В. Міжнародні стандарти та практики у сфері неплатоспроможності: значення для гармонізації українського законодавства. *Українське право*. 2024. № 5.
5. Міністерство юстиції України. (2012, 6 квітня). Розвиток нормативного регулювання відносин у сфері банкрутства в Україні (Роз'яснення). Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/n0007323-12> (дата звернення: 12.04.2025).
6. Про банкрутство: Закон України від 14 травня 1992 р. № 2343-XII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/ed19920514#Text> (дата звернення: 12.04.2025).
7. Про відновлення платоспроможності боржника та визнання його банкрутом : Закон України від 30 червня 1999 р. № 784-XIV / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/ed19990630#Text> (дата звернення: 12.04.2025).
8. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 12.04.2025).

9. Про схвалення Плану України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 р. № 244-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-planu-t180324> (дата звернення: 12.04.2025).

10. Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та деяких інших законодавчих актів України щодо імплементації Директиви Європейського парламенту та Ради ЄС 2019/1023 і запровадження процедур превентивної реструктуризації: Закон України від 19.09.2024 № 3985-IX /*Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3985-IX#Text> (дата звернення: 12.04.2025)

11. Міністерство юстиції. «Перелік інструментів системи раннього попередження неплатоспроможності. URL: <https://minjust.gov.ua/m/perelik-instrumentiv-sistemi-rannogo-poperedjennya-neplatospromojnosti> (дата звернення: 12.04.2025).

12. Preventive Restructuring Frameworks Veder, P.M.; Mennens, A.M. 2018, Part of book or chapter of book (Busch, D.; Avgouleas, E.; Ferrarini, G. (ed.), Capital Markets Union in Europe, pp. 556–583 URL: <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/183449/183449.pdf?sequence=1>(дата звернення: 12.04.2025).

13. Peyton Legal. What is the new draft law on preventive restructuring supposed to bring? / Peyton Legal. Електрон. текст. дан. [Б. м.], 2022. Дата публікації: 08.02.2022. URL: <https://www.peytonlegal.cz/en/draft-law-on-restructuring> (дата звернення: 12.04.2025).

14. Le droit des entreprises en difficulté à l'épreuve de la crise : Rapport d'information n° 615 (2020–2021), déposé le 19 mai 2021 / Sénat. Електрон. текст. дан. Париж, 2021. Дата публікації: 19.05.2021. URL: <https://www.senat.fr/rap/r20-615/r20-61511.html> (дата звернення: 12.04.2025).